

2. Шафалюк О. Особливості структури споживання і конкуренції на ринку молокопродуктів України / О. Шафалюк // Маркетинг в Україні. – 2006. – № 4. – С. 4-10.

3. Тивончук Я. О. Формування та розвиток ринку молока і молокопродуктів в Україні / Я. О. Тивончук // Економіка АПК. – 2008. – № 12. – С. 131-136.

Науковий керівник – д.е.н., професор Черевко Г.В.

СУТНІСТЬ БІОЕНЕРГЕТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТА НЕОБХІДНІСТЬ РОЗВИТКУ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ

**Колпаченко Н.М., аспірант,
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка**

Щороку гостріше стає питання енергетичної та екологічної безпеки нашої держави. Поряд з цим збільшення попиту на сільськогосподарську продукцію вимагає ведення більш ефективного виробництва з урахуванням раціонального використання природних ресурсів.

Необхідність розвитку альтернативних джерел енергії викликана низкою взаємопов'язаних причин. Зростання чисельності населення вимагає збільшення обсягів виробництва продуктів харчування, продукції промисловості, збільшення потреб у енергоносіях, вичерпування традиційних джерел енергії, забруднення довкілля тощо.

Україна належить до енергодефіцитних країн, щорічне споживання паливно-енергетичних ресурсів складає 200 млн. т. у. п. Власні потреби в енергоспоживанні країна покриває на 53 %, при цьому природного газу імпортується 75 %, сирої нафти і нафтопродуктів – 85 %. Вирішити питання енергетичної безпеки держави можливо за умови розвитку біоенергетичного потенціалу України.

Проблеми формування біоенергетичного потенціалу висвітлені в наукових працях та дослідженнях таких вчених, як О. Адаменка, В. Долинського, Г. Гелетухи, П. Саблука, В. Месель-Веселяка, Г. Калетника, О. Шпичака, С. Квапі, Х. Штрубенхоффа та інших учених.

Неефективне використання наявних традиційних джерел енергії, відсталі технології, розвиток енергомістких галузей господарювання, постійне здорожчання енергоносіїв призвели до енергетичної кризи держави. Тому пошук альтернативних джерел енергії залишається важливим питанням сьогодення.

До альтернативних джерел енергії відносять поновлювані джерела, до яких належать енергія сонячного випромінювання, вітру, морів, річок, біомаси, теплоти Землі та вторинні енергетичні ресурси, що існують постійно або виникають періодично у доквілі. На сьогодні саме біоенергетичний потенціал можна виділити як найбільш перспективний та екологічно безпечний по зрівнянню з викопними вуглеводами.

Біопаливо включає біогаз, біодизель та біоетанол. Основними джерелами видобутку біомаси є вирощування енергетичних культур, відходи продукції рослинництва та тваринництва, деревина та її відходи.

Слід зазначити, що в різних країнах для виробництва біопалива використовують різні культури. Наприклад, у Франції це кукурудза, пшениця, цукрові буряки йдуть на виробництво біоетанолу; у Німеччині біодизельне паливо виробляють з ріпаку.

Для виробництва біодизелю в Україні найбільш раціонально використовувати насіння ріпаку, соняшнику та сої. В 2009 році під ріпаком було зайнято 1060 тис. га, соняшником 4232 тис. га, соєю – 644 тис. га. За цей період було вироблено 1873 тис. т. ріпаку, 6364 тис. т соняшнику та 1044 тис. т сої. Середня урожайність по цим культурам склала 16,8 ц/га.

За рахунок підвищення урожайності олійних культур до 25-30 ц/га й оптимізації структури посівних площ може досягти валового виробництва їх на рівні 12 млн.т. Якщо при використанні цієї ж кількості на фонд споживання 2 млн.т., то на виробництво біодизелю може бути використане 10 млн.т. насіння, що дає змогу виробляти близько 3 млн.т. біодизель, при потребі сільського господарства близько 2 млн.т.

Лише в Україні щорічна потреба в бензині та дизельному паливі для автотранспорту становить 12 млн т та 15 млн т відповідно. Враховуючи те, що кількість автомобілів щороку зростає, дуже скоро постане питання щодо ресурсозбереження та пошуку альтернативних джерел енергії. Для вирішення цієї проблеми слід враховувати досвід країн ЄС, Бразилії та США, які в останні роки активно використовують біоетанол в якості паливної домішки. В нашій державі

етанол виробляється у спиртовій промисловості як один з продуктів переробки відходів бурякоцукрового виробництва – меяси. За умови перепрофілювання наявних потужностей 8 спиртових заводів концерну «Укрспирт» можна було б виробляти від 100 тис. т до 280 тис. т біоетанолу в рік. В результаті Україна може отримати додаткові надходження до держбюджету, створити додаткові робочі місця, гарантувати сільгоспвиробникам стабільний збут продукції.

Біогаз є ще однією складовою біоенергетичного потенціалу. У сільському господарстві основним джерелом його видобутку є відходи тваринництва, а саме – гній. За деякими розрахунками в 2011 році маємо можливість отримати до 152 т гною при існуючому поголів'ї тварин. Якщо третю частину цього гною направити на виробництво біогазу, отримаємо його 3100 млн м³.

Та існує ряд протиріч, пов'язаних з розвитком біоенергетики. Так, деякі вчені зазначають, що розширення площ посівів для вирощування енергетичних культур можуть призвести до продовольчої кризи. Тому необхідним є комплексний підхід у вирішенні енергетичних та продовольчих питань, виважене регулювання та обґрунтована система підтримки з боку держави.

Попит з боку країн ЄС є важливим мотиваційним аспектом для вітчизняних сільгоспвиробників щодо вирощування енергомістких культур. Але нестабільна політична ситуація стримує аграріїв, які не мають впевненості в впровадженні певних обмежень. Положення Директиви ЄС 2009/28/ЄС «Про стимулювання використання поновлюваних видів енергій» від 23 квітня 2009 року ставлять під загрозу експорт ріпаку з України до країн ЄС. З 1 липня 2010 року необхідною умовою для експортерів стає сертифікація сировини, що призведе до подорожчання продукції.

Слід врахувати, що сьогодні Україна є постачальником головним чином сировини для виробництва біопалива у країни Європи. Так, за даними Міністерства аграрної політики України на 22 січня 2010 року було експортовано 1668,67 тис. т ріпаку.

Наразі недостатньо переробних потужностей для виробництва біопалива в межах держави. Необхідно залучати інвесторів для розвитку цієї галузі, та держава не дає чітких гарантій, тим самим затримує розвиток біопаливної галузі. Та при впровадженні чітких норм та правил можемо за досить короткий час стати експортерами вже готового кінцевого продукту у вигляді біопалива.

Україна має всі передумови стати енергетично незалежною державою. Достатня кількість сільськогосподарських угідь, наявні

виробничі потужності вже на теперішній час дають змогу виробляти достатню кількість енергоресурсів. За умови підтримки держави, вдосконалення законодавчої бази та залучення інвестицій ці можливості збільшуються в рази.

Література.

1. Закон України «Про альтернативні джерела енергії» від 20 лютого 2003 р. № 555-IV.
2. Шпичак О.М. Економічні проблеми виробництва біопалива та продовольча безпека України / О.М. Шпичак // Економіка АПК. – 2009. - №8. С. 11-19.
3. Калетник Г.М. Розвиток ринку біопалив в Україні: монографія / Г.М. Калетник. – К.: Аграр. Наука, 2008. – 461 с.
4. Агропромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку // Інформаційно-аналітичний збірник / За ред. П.Т. Саблука та ін. – 2003. – Вип. 6. – 764 с.
5. Месель-Веселяк М.Я. Формування самозабезпечуючих енергетичних систем у сільському господарстві / М.Я. Месель-Веселяк // Економіка АПК. – 2010. - № 12. С. 31-37.

Науковий керівник – професор Мазнев Г.Є.

СИТУАЦІЯ НА СВІТОВОМУ РИНКУ ПРОДОВОЛЬСТВА

**Левкіна Р.В., к.е.н., доцент, Вознюк Д.Ю., студент,
Харківський національний технічний університет сільського
господарства імені Петра Василенка**

Прагнення України до світової інтеграції зумовлює необхідність вирішення низки завдань, що стоять перед урядом країни в різних галузях економіки, в тому числі перед аграрним сектором. Досвід інших країн свідчить про переваги зовнішньоекономічної діяльності для ефективної реалізації економічного потенціалу країни. Проте поряд з перевагами існує і ряд проблем, які виникають і впливають на економіку країни, в тому числі, залежність від світових кризових явищ. Тому оцінка цінової ситуації на світовому продовольчому ринку та аналіз її наслідків на сучасному етапі є актуальним та визначає мету роботи.

Зростання світових цін на продовольство у 2006 р. спричинило кризову ситуацію в усьому світі, що ускладнило забезпечення продовольчої безпеки та викликало жорсткі сутички в країнах. Дана